

НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

БЪДИ ИНФОРМИРАН !

ЗАЩИТАВАЙ ПРАВТА СИ !

СПАЗВАЙ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА СИ !

ПЕНСИОНИРАНЕ И ПЕНСИИ

ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАШИТЕ КЛИЕНТИ

София, 2012

АКТУАЛНО ЗА ПЕНСИОНИРАНЕТО

ПЕНСИЯ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ

Какви са условията за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст?

- За да придобият право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, осигурените лица трябва да имат навършена минимална пенсионна възраст и определен стаж, както е показано в таблицата.

- **Правото на пенсия не се погасява по давност.** Това означава, че лицата, които през 2011 г. са изпълнили условията за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, **ще могат да се пенсионираат и през 2012 г. и през следващите години**, независимо от това дали има промени в условията за пенсиониране.

УСЛОВИЯ ЗА ПЕНСИОНИРАНЕ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ (чл. 68 ал. 1 и 2 от КСО)				
година на пенсиониране	жени		мъже	
	възраст	стаж	възраст	стаж
2011	60 г.	34 г.	63 г.	37 г.
2012	60 г. 4 м.	34 г. 4 м.	63 г. 4 м.	37 г. 4 м.
2013	60 г. 8 м.	34 г. 8 м.	63 г. 8 м.	37 г. 8 м.
2014	61 г.	35 г.	64 г.	38 г.
2015	61 г. 4 м.	35 г. 4 м.	64 г. 4 м.	38 г. 4 м.
2016	61 г. 8 м.	35 г. 8 м.	64 г. 8 м.	38 г. 8 м.
2017	62 г.	36 г.	65 г.	39 г.
2018	62 г. 4 м.	36 г. 4 м.	65 г.	39 г. 4 м.
2019	62 г. 8 м.	36 г. 8 м.	65 г.	39 г. 8 м.
2020	63 г.	37 г.	65 г.	40 г.

- В случай, че лицата нямат право на пенсия по горните условия, до 31.12.2011 г. те придобиват право на пенсия при навършване на 65-годишна възраст за жените и за мъжете и не по-малко от 15 години действителен осигурителен стаж.
- От 31.12.2011 г. възрастта се увеличава, както е показано в таблицата.

УСЛОВИЯ ЗА ПЕНСИОНИРАНЕ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ (чл. 68 ал. 3 от КСО)		
година на пенсиониране	възраст (жени и мъже)	минимален действителен осигурителен стаж (жени и мъже)
2011	65 г.	15 години
2012	65 г. 4 м.	15 години
2013	65 г. 8 м.	15 години
2014	66 г.	15 години
2015	66 г. 4 м.	15 години
2016	66 г. 8 м.	15 години
2017	67 г.	15 години

За кои лица и при какви условия е възможно по-ранно пенсиониране?

- **Военнослужещите** придобиват право на пенсия при освобождаване от служба независимо от възрастта им и при осигурителен стаж, както следва:
 - До 31.12.2011 г. – 25 години общ осигурителен стаж, от които 2/3-ти действително изслужени като военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (чл. 69, ал. 1, т. 1 от КСО).
 - От **01.01.2012 г. – 27 години общ осигурителен стаж**, от които 2/3-ти действително изслужени като военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (чл. 69, ал. 1, т. 2 от КСО).
- **Държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи и по Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, държавните служители по чл. 11 от Закона за пощенските услуги, държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт по чл. 391 от Закона за съдебната власт, следователите и младши следователите при освобождаване от служба** придобиват право на пенсия независимо от възрастта им и при осигурителен стаж както следва:
 - До 31.12.2011 г. – 25 години общ осигурителен стаж, от които 2/3-ти действително изслужени като държавни служители по посочените закони или като следователи и младши следователи (чл. 69, ал. 2, т. 1 от КСО).
 - От **01.01.2012 г. – 27 години общ осигурителен стаж**, от които 2/3-ти действително изслужени като държавни служители по посочените закони или като следователи и младши следователи (чл. 69, ал. 2, т. 2 от КСО).
- **Държавните служители от Държавна агенция “Национална сигурност”** придобиват право на пенсия при освобождаване от служба независимо от възрастта им и при осигурителен стаж, както следва:
 - До 31.12.2011 г. – 25 години общ осигурителен стаж, от които 2/3-ти действително изслужени по Закона за Държавна агенция “Национална сигурност”, на военна служба или по законите по ал. 2 (чл. 69, ал. 3, т. 1 от КСО).
 - От **01.01.2012 г. – 27 години общ осигурителен стаж**, от които 2/3-ти действително изслужени по Закона за Държавна агенция “Национална сигурност”, на военна служба или по законите по ал. 2 (чл. 69, ал. 3, т. 2 от КСО).
- Лицата по ал. 1, 2 и 3 на чл. 69 от КСО, прослужили **15 години** на длъжности от **летателния състав, парашутистите, екипажите на подводните съдове и водолазния състав**, придобиват право на пенсия при уволнение, независимо от възрастта им.
- **Служителите в Главна дирекция “Пожарна безопасност и защита на населението” на Министерството на вътрешните работи, изпълняващи някои от дейностите по чл. 52г, ал. 2, т. 8 и 9 от Закона за Министерството на вътрешните работи**, при прекратяване на правоотношението придобиват право на пенсия независимо от възрастта при осигурителен стаж, както следва:
 - До 31.12.2011 г. – 25 години общ осигурителен стаж, от които 2/3-ти действително изслужени в системата на гражданска защита (чл. 69, ал. 5, т. 1 от КСО).
 - От **01.01.2012 г. – 27 години общ осигурителен стаж**, от които 2/3-ти действително изслужени в системата на гражданска защита (чл. 69, ал. 5, т. 2 от КСО).
- **Служителите на длъжност “водолаз” в Главна дирекция “Пожарна безопасност и защита на населението” на Министерството на вътрешните работи**, ако са прослужили на тази длъжност **15 години**, придобиват право на пенсия при прекратяване на правоотношението, независимо от възрастта (чл. 69, ал. 6 от КСО).

- **Балерини, балетисти и танцьори** придобиват право на пенсия при прекратяване на трудовото правоотношение, независимо от възрастта им, при 25 години осигурителен стаж на длъжност балерина, балетист или танцьор в културни организации.

УСЛОВИЯ ЗА ПЕНСИОНИРАНЕ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ ПРИ ПЪРВА И ВТОРА КАТЕГОРИЯ ТРУД (§ 4, ал. 1, т.1 и 2 от ПЗР на КСО)								
година на пенсиони-ране	възраст				стаж		сбор от осигурителен стаж и възраст	
	жени		мъже		жени и мъже			
	I-ва кат. труд	II-ра кат. труд	I-ва кат. труд	II-ра кат. труд	I-ва кат. труд	II-ра кат. труд	жени	мъже
2011	47 г.	52 г.	52 г.	57 г.	10	15	94	100
2012	47 г. 4 м.	52 г. 4 м.	52 г. 4 м.	57 г. 4 м.	10	15	94	100
2013	47 8 м.	52 г. 8 м.	52 г. 8 м.	57 г. 8 м.	10	15	94	100
2014	48	53	53	58	10	15	94	100

- До 31 декември 2014 г. включително **работниците, инженерно-техническите специалисти и ръководните служители до ръководител на участък включително, заети на работа под земята в подземните рудници, в подземните геологопроучвателни и хидротехнически обекти, в тунелното и подземното минно строителство**, които имат 10 години осигурителен стаж, положен в тези условия, могат да се пенсионира преди навършване на възрастта по чл. 68, при условие че имат сбор от възрастта и осигурителен стаж 90, както и 52-годишна възраст за мъжете и 47 годишна възраст за жените (§ 4, ал. 2 от ПЗР на КСО).

- До 31 декември 2014 г. включително, ако трудовият договор на същите лица бъде прекратен на основание чл. 328, ал. 1, т. 1 и 2 от Кодекса на труда, могат да се пенсионира не по-рано от навършване на 45-годишна възраст, ако имат сбор от осигурителен стаж и възраст 90 и 10 години осигурителен стаж, положен при тези условия (§ 4, ал. 3 от ПЗР на КСО).

- До 31.12.2020 г. включително **учителите** придобиват право на пенсия за осигурителен стаж и възраст 3 години по-рано от възрастта по чл. 68, ал. 1 и учителски осигурителен стаж, както следва:

1. до 31.12.2011 г. – 25 години за жените и 30 години за мъжете;
2. от 31.12.2011 г. осигурителният стаж по т. 1 се увеличава, както е показано в таблицата.

СРОЧНА ПЕНСИЯ ЗА РАННО ПЕНСИОНИРАНЕ ОТ УЧИТЕЛСКИЯ ПЕНСИОНЕН ФОНД (§5, ал.1 ПЗР на КСО)				
година на пенсиони-ране	жени		мъже	
	възраст	учителски стаж	възраст	учителски стаж
2012	57 г. 4 м.	25 г. 4 м.	60 г. 4 м.	30 г. 4 м.
2013	57 г. 8 м.	25 г. 8 м.	60 г. 8 м.	30 г. 8 м.
2014	58 г.	26 г.	61 г.	31 г.
2015	58 г. 4 м.	26 г. 4 м.	61 г. 4 м.	31 г. 4 м.
2016	58 г. 8 м.	26 г. 8 м.	61 г. 8 м.	31 г. 8 м.
2017	59 г.	27 г.	62 г.	32 г.
2018	59 г. 4 м.	27 г. 4 м.	62 г.	32 г. 4 м.
2019	59 г. 8 м.	27 г. 8 м.	62 г.	32 г. 8 м.
2020	60 г.	28 г.	62 г.	33 г.

- На учителите, които имат изискуемия по ал. 1 на § 5 от ПЗР на КСО учителски осигурителен стаж и се пенсионира след навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1, се изплаща пенсия в пълен размер от Учителския пенсионен фонд до изпълнение на условията за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1, но не по-късно от навършване на 65-годишна възраст. След

изпълнение на условията по чл. 68, ал. 1, или навършване на 65-годишна възраст, пенсията се изплаща за сметка на фонд "Пенсии".

- На учителите, които са придобили право на пенсия при условията на ал. 1 и се пенсионира при условията на чл. 68, ал. 1 и 2, се изплащат пенсии за осигурителен стаж и възраст от фонд "Пенсии" и **добавка от учителския пенсионен фонд** в размер 0,2 на сто от пенсията за всеки месец, за който има осигурителна вноска във фонда след навършване на възрастта по ал. 1.
- От 1 януари 2015 г. осигурените лица в **професионален пенсионен фонд** придобиват право на **пенсия за ранно пенсиониране** при:
 - не по-малко от 10 години осигурителен стаж при условията на първа категория труд и възраст 12 години и 6 месеца за жените и 10 години и 6 месеца за мъжете по-ниска от възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО;
 - не по-малко от 15 години осигурителен стаж при условията на втора категория труд и възраст 7 години и 6 месеца за жените и 5 години и 6 месеца за мъжете по-ниска от възрастта по чл. 68, ал. 1. от КСО.
- От 31.12.2015 г. възрастта при първа и втора категория труд (по ал. 1, т. 1 и 2) се намалява с по 6 месеца от първо число на всяка следваща календарна година спрямо възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО до достигане на 8 години по-ниска възраст за жените и мъжете при първа категория труд и 3 години по-ниска възраст за жените и мъжете при втора категория труд, както е показано в таблицата.

Година на ранно пенсioni- ране (ППФ)	Възраст				Минимален стаж (жени и мъже)	
	жени		мъже			
	I-ва кат. труд	II-ра кат. труд	I-ва кат. труд	II-ра кат. труд	I-ва кат. труд	II-ра кат. труд
2015	48 г. 10 м.	53 г. 10 м.	53 г. 10 м.	58 г. 10 м.	10 г.	15 г.
2016	49 г. 8 м.	54 г. 8 м.	54 г. 8 м.	59 г. 8 м.	10 г.	15 г.
2017	50 г. 6 м.	55 г. 6 м.	55 г. 6 м.	60 г. 6 м.	10 г.	15 г.
2018	51 г. 4 м.	56 г. 4 м.	56 г.	61 г.	10 г.	15 г.
2019	52 г. 2 м.	57 г. 2 м.	56 г. 6 м.	61 г. 6 м.	10 г.	15 г.
2020	53 г.	58 г.	57 г.	62 г.	10 г.	15 г.
2021	53 г. 6 м.	58 г. 6 м.	57 г.	62 г.	10 г.	15 г.
2022	54 г.	59 г.	57 г.	62 г.	10 г.	15 г.
2023	54 г. 6 м.	59 г. 6 м.	57 г.	62 г.	10 г.	15 г.
2024	55 г.	60 г.	57 г.	62 г.	10 г.	15 г.

Въз основа на какви документи се отпуска пенсия за осигурителен стаж и възраст?

- Към заявлението за отпускане на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст (обр. УП-1) се представят следните документи:
 - за осигурителен стаж;
 - за прекратяване на осигуряването на лицата по чл. 4, ал. 1, т. 1 - 4 и 6 и чл. 4а КСО;
 - за брутно трудово възнаграждение или доход, върху който са внесени осигурителни вноски за 3 последователни години от последните 15 преди 1 януари 1997 г.;
 - за брутно трудово възнаграждение или доход, върху които са внесени осигурителни вноски за осигурителния стаж след 1 януари 1997 г. до датата на пенсионирането.

Как се определя размерът на пенсията?

- Размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст се определя, като доходът, от който се изчислява пенсията, се умножи със сумата, образувана от: по процент 1,1 на сто, а от 01.01.2017 г. – 1,2 на сто за всяка година осигурителен стаж и съответната пропорционална част от процента за оставащите месеци осигурителен стаж.
- Ако лицата имат осигурителен стаж без превръщане повече от изискуемия за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1 и 2 за съответната календарна година и продължават да работят след навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1, без да им е отпусната пенсия, за всяка година осигурителен стаж след тази възраст процентът е 3, а от 1 януари 2012 г. – 4, и съответната пропорционална част от този процент за месеците осигурителен стаж. Процентът за всяка година осигурителен стаж след навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 се определя за действителен осигурителен стаж, без превръщане, придобит след 31.12.2006 г.
- **Доходът, от който се изчислява пенсията**, се определя, като средномесечният осигурителен доход за страната **за 12 календарни месеца преди месеца на отпускане на пенсията** се умножи по индивидуалния коефициент на лицето.
- **Индивидуалният** коефициент се изчислява от дохода на лицето, върху който са внесени осигурителни вноски за периода от три последователни години от последните 15 години осигурителен стаж до 1 януари 1997 г. по избор на лицето и от дохода за периода след тази дата до пенсионирането му.
- При определяне на пенсия по международен договор, по който Република България е страна, се взема предвид осигурителния доход за осигурителния стаж, придобит по българското законодателство.

Как се определя доходът, от който се изчислява пенсията?

- Средномесечният осигурителен доход се определя от възнаграждението или осигурителния доход, върху които са внесени или дължими осигурителните вноски за лицата по чл. 4, ал. 1, 2 и ал. 3, т. 5 и 6, а за самоосигуряващите се лица и за лицата по чл. 4а, ал. 1 – от дохода, върху който са внесени осигурителни вноски.
- При определяне на средномесечния осигурителен доход не се взема предвид дохода за времето:
 1. на наборна или алтернативна служба;
 2. на отпуска за отглеждане на дете, през който е получавано обезщетение;
 3. на зачетения осигурителен стаж на неработещите майки;
 4. на обучение на лицата, завършили висше или полувисше образование или на недостигащи периоди за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1, за които лицата са внесли осигурителни вноски изцяло за своя сметка;
 5. след 1 януари 1996 г., през което родител (осиновител) на дете инвалид е полагал постоянни грижи за него до навършване на 16-годишна възраст, поради което не е работил по трудово или по служебно правоотношение и не е бил осигурен;
 6. след 1 януари 2001 г., през което родител (осиновител) или съпруг (съпруга) са полагали грижи за инвалиди с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто, които постоянно се нуждаят от чужда помощ, поради което не са били осигурени или не са получавали пенсия;
 7. през което лицата са получавали обезщетение за безработица при отпускане на пенсии с начална дата след 31 декември 1999 г.;
 8. на неплатен отпуск, който се зачита за осигурителен стаж, или на законна стачка;
 9. през което лицата са се осигурявали на основание чл. 4, ал. 5, 7 и 8.

- Когато в периода, от който се определя индивидуалният коефициент, се включва време на законоустановен отпуск или законна стачка, се вземат предвид:
 1. за времето на платен отпуск, заплащан от работодателя – полученото възнаграждение за този отпуск, върху което са внесени осигурителни вноски;
 2. за времето на отпуск поради временна неработоспособност или бременност и раждане, през което е получавано парично обезщетение от общественото осигуряване – доходът, от който е изчислено обезщетението.

Как се превръща осигурителният стаж от първа и втора към трета категория?

- При пенсиониране за осигурителен стаж и възраст осигурителният стаж се превръща, като три години осигурителен стаж от първа категория или четири години от втора категория се зачитат за пет години стаж от трета категория.
- За лицата, които се пенсионира по-рано при специални и облекчени условия, превръщането на стажа към трета категория труд се извършва по начина, указан в чл. 104 от КСО.

Какъв е минималният и максималният размер на пенсията?

- **Минималният размер** на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1 се определя със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване. За 2012 г. До 31 май 2012 г. той е 136,08 лв., а от 1 юни 2012 г. – 145,00 лв.
- Размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 3 за лицата, пенсионирали се с 15 години действителен осигурителен стаж и навършени 65 години за мъжете и жените, не може да бъде по-малък от 85 на сто от минималния размер на пенсията по чл. 68, ал. 1. До 31 май 2012 г. той е 115,67 лв., а от 1 юни 2012 г. – 123,25 лв.
- **Максималният размер** на получаваните една или повече пенсии, отпуснати до 31 декември 2013 г. без добавките към тях, се определя смятано от 1 юли на всяка календарна годна в размер на **35 на сто от максималния осигурителен доход** за съответната календарна година, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване. За 2012 г. максималният размер на пенсията /пенсиите е **700 лв.**

ПЕНСИЯ ЗА ИНВАЛИДНОСТ ОБЩО ЗАБОЛЯВАНЕ

Кога лицата имат право на пенсия за инвалидност ?

- Лицата имат право на пенсия за инвалидност, когато са загубили напълно или частично работоспособността си завинаги или за продължително време.
- Пенсия за инвалидност се определя на лица с 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност /вид и степен на увреждане.
- Правото на пенсия за инвалидност се поражда от датата на инвалидизирането, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа – от датата на заявлението по чл. 94 от КСО.
- Пенсията за инвалидност се отпуска за срока на инвалидността.
- Пенсиите за инвалидност на лицата, навършили възрастта по чл. 68 от КСО, се отпускат пожизнено.

Какви са условията за право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване ?

- Осигурените придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, ако са загубили работоспособността си и имат осигурителен стаж, придобит до датата на

инвалидизирането, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа – до датата на заявлението по чл. 94 от КСО, както следва:

1. до 20-годишна възраст и за слепите по рождение и на ослепелите преди постъпването им на работа – независимо от продължителността на осигурителния стаж;
2. до 25-годишна възраст – една година;
3. до 30-годишна възраст – 3 години;
4. над 30-годишна възраст – 5 години.

- Инвалидите по рождение и инвалидите с придобита инвалидност до постъпване на работа придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване при една година осигурителен стаж.
- Пенсия за инвалидност поради общо заболяване не се отпуска, възобновява или възстановява на лица, на които е отпусната лична пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Как се определя размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване ?

- Размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване се определя, като доходът, от който се изчислява пенсията, се умножи със сумата, образувана от: по процент 1,1 на сто за всяка година осигурителен стаж и съответната пропорционална част от процента за месеците осигурителен стаж.
- Когато към датата на инвалидизирането осигуреното лице е на възраст, по-ниска от възрастта по чл. 68, разликата между възрастта му, но не по-рано от навършване на 16 години, и възрастта по чл. 68 се признава за осигурителен стаж. При определяне на пенсията признатото време и съответната пропорционална част от процента за месеците осигурителен стаж се умножават с коефициент, според степента на трайно намалената работоспособност /вид и степен на увреждане на лицето, както следва:
 1. над 90 на сто – 0,9;
 2. от 71 до 90 на сто – 0,7;
 3. от 50 до 70,99 на сто – 0,5.
- Размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване не може да бъде по-малък, според степента на трайно намалената работоспособност /вид и степен на увреждане, както следва:
 1. над 90 на сто – 115 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 156,49 лв. до 31 май 2012 г., а от 1 юни 2012 г. – 166,75 лв.
 2. от 71 до 90 на сто – 105 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 142,88 лв. до 31 май 2012 г., а от 1 юни 2012 г. – 152,25 лв.
 3. от 50 до 70,99 на сто – 85 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 115,67 лв. до 31 май 2012 г., а от 1 юни 2012 г. – 123,25 лв.

Минималният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст до 31 май 2012 г. е 136,08 лв., а от 1 юни 2012 г. е 145.00 лв.

Как се определя доходът и индивидуалният коефициент за изчисляване на пенсията за инвалидност поради общо заболяване?

- Доходът, от който се изчислява размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване, се определя, като средномесечният осигурителен доход за страната по чл. 70, ал. 2 се умножи по индивидуалния коефициент на лицето.
- Индивидуалният коефициент за изчисляване на пенсията за инвалидност поради общо заболяване се определя по реда на чл. 70, ал. 3 - 6 до датата на пенсионирането.

ПЕНСИЯ ЗА ИНВАЛИДНОСТ ПОРАДИ ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА И ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ

При какви условия се отпуска пенсия за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест и в какъв размер?

- Осигурените, загубили 50 или над 50 на сто от работоспособността си **поради трудова злополука или професионална болест**, имат право на пенсия за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест, независимо от продължителността на осигурителния стаж.
- **Размерът на пенсията** за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест се определя, като средномесечният осигурителен доход за страната по чл. 70, ал. 2 се умножи по индивидуалния коефициент, изчислен по реда на чл. 70, ал. 3 - 6 до датата на пенсионирането и по следните коефициенти, според степента на трайно намалената работоспособност /вид и степен на увреждане:
 1. над 90 на сто – 0,40;
 2. от 71 до 90 на сто – 0,35;
 3. от 50 до 70,99 на сто – 0,30.
- **Размерът на пенсията** за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест **не може да бъде по-малък**, според степента на трайно намалената работоспособност /вид и степен на увреждане, както следва:
 - над 90 на сто – 125 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 170,10 лв. до 31 май 2012 г., а от 1 юни 2012 г. – 181,25 лв.
 - от 71 до 90 на сто – 115 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 156,49 лв. до 31 май 2012 г., а от 1 юни 2012 г. – 166,75 лв.
 - от 50 до 70,99 на сто – 100 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 136,08 лв. до 31 май 2012 г., а от 1 юни 2012 г. – 145,00 лв.
- Размерът на пенсията за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест не може да бъде по-малък от размера, изчислен като за пенсия за инвалидност поради общо заболяване.

ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА ПЕНСИИТЕ

От коя дата се отпускат на пенсиите?

- Пенсиите се отпускат от датата на придобиване на правото, ако заявлението с необходимите документи е подадено в **6-месечен срок** от тази дата. Ако документите са подадени след изтичане на 6-месечния срок от придобиване на правото, пенсиите се отпускат от датата на подаването им.
- Пенсия за инвалидност се отпуска от **датата на заявлението до ТЕЛК /НЕЛК**, ако необходимите документи за пенсиониране са подадени в териториалното поделение на Националния осигурителен институт в едномесечен срок от влизането в сила на експертното решение на ТЕЛК /НЕЛК.

В какви срокове се отпускат пенсиите?

- Пенсиите се отпускат в **петмесечен** срок от подаването на заявлението в ТП на НОИ. Пенсиите за трудова дейност се отпускат и изплащат в минимален размер за съответния

вид пенсия до определянето на размера им по КСО. След определянето на окончателния размер и ако има разлика в размера, то тя се изплаща от датата на отпускането.

Кога може да се преизчисли пенсията?

- Лицата, на които е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност поради общо заболяване и за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест, могат да поискат преизчисляване на пенсията за придобит осигурителен стаж и осигурителен доход след пенсионирането, ако това е по-благоприятно за тях.
- При преизчисляването се взема предвид средномесечният осигурителен доход за страната за 12 календарни месеца преди месеца на първо отпускане на пенсия. За пенсиите, отпуснати до 01.01.2000 г., при преизчисляване се взема предвид средномесечният осигурителен доход за страната за 2007 г. При преизчисляване на пенсията осигурителният стаж, положен след 31.12.2010 г., не се превръща по реда на чл. 104 от КСО.

По какъв начин се изплащат пенсиите?

- Пенсиите и добавките към тях се изплащат чрез пощенските станции и банките в страната.
- ТП на НОИ изготвя за всеки пенсионер един изплащателен картон, по който пощенската станция му изплаща ежемесечно пенсията от 7-о до 20-о число на месеца, за който се отнася. Когато 7-о и 20-о число са неработни дни, изплащането започва в началото и завършва в края на следващия работен ден.
- По писмено заявление на пенсионера до ТП на НОИ пенсията може да се превежда по лична, безсрочна разплащателна или спестовна сметка в посочена от лицето банка. В заявлението се вписват: банката и кодът, номерът на сметката, трите пълни имена на пенсионера по документите за самоличност, ЕГН, адресът на който се получава пенсията и пощенския клон, на пощенската станция. Към заявлението се прилага и копие от документа от банката с номера на банковата сметка на титуляра.
- ТП на НОИ превежда пенсиите към банките в първите 3 работни дни след 7-о число на месеца или когато започва изплащането на пенсиите в пощенските станции.

В кои случаи може да се зачете осигурителен стаж със заплащане на осигурителни вноски от лицата?

- Времето на обучение на лицата, завършили висше или полувисше образование се зачита за осигурителен стаж, ако лицата внесат за своя сметка осигурителни вноски за този период, изчислени върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица.
- Лицата, навършили възрастта за пенсиониране по чл. 68, ал. 1 от КСО и на които не им достигат до 5 години осигурителен стаж за пенсиониране по тези условия, могат да внесат за своя сметка осигурителни вноски за недостигащия им стаж, изчислени върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица с размер на вноската за фонд "Пенсии" за лицата, родени след 31.12.1959 г.

Въз основа на какви документи се отпуска пенсия за инвалидност?

- Към заявлението за отпускане на лична пенсия за инвалидност (обр. УП-1) се представят следните документи:
 - за осигурителен стаж;

- за brutното трудово възнаграждение или доход, върху който са внесени осигурителни вноски за 3 последователни години от последните 15 преди 1 януари 1997 г.;
- за brutното трудово възнаграждение или доход, върху който са внесени осигурителни вноски за осигурителния стаж след 1 януари 1997 г. до датата на пенсионирането;
- експертно решение на ТЕЛК, за което е изтекъл 14-дневния срок за обжалване.

*За повече информация се обърнете към
съответното териториално поделение на
Националния осигурителен институт.*

София – 1303, бул. “Ал. Стамболийски” № 62-64
www.nssi.bg; www.noi.bg

2012 г.